

«Οι Σφραγιδόλιθοι»: Από τα μικρά στα μεγάλα

Είναι αλήθεια ότι τα μυστικά της υψηλής τέχνης βρίσκονται στις λεπτομέρειες, δηλαδή στη λεπτή σχεδίαση, στα απαλά περιγράμματα, στις ανεπαίσθητες φωτοσκιάσεις και στους ανάλαφρους χρωματικούς τόνους, μ' άλλα λόγια σε κείνες τις αξίες που προσδίδουν στα έργα μία μοναδική ομορφιά, έτσι που να δίνεται η αίσθηση του «αχειροποίητου και άυλου» δημιουργήματος, όπως θα μπορούσε να το χαρακτηρίσει η καλλιτεχνική κριτική. Μεγάλοι καλλιτέχνες αναδείχθηκαν μέσα από την ικανότητά τους να συνθέτουν τέτοιες εικόνες, που να βασίζονται στη δυναμική των λεπτομερειών και στη μικρογραφική απόδοση όψεων του υλικού κόσμου. Είναι εντυπωσιακό να ανακαλύπτει κανείς μεγάλες ιστορίες, υπαρξιακά θέματα και πνευματικές ανησυχίες στα πιο μικρά, αόρατα σχεδόν, πράγματα της εικαστικής τέχνης (ζωγραφικής, σχεδιαστικής ή γλυπτικής), που μόνο το ταλέντο και η δύναμη της έμπνευσης μπορούν να δώσουν τόσο αναπαραστατικά. Αναμφισβήτητα, είναι η αληθινή διάσταση της Τέχνης εκείνη που πετυχαίνει την απόλυτη μετατροπή και την ανύψωση του οποιουδήποτε θέματος σε άλλες σφαίρες, ώστε να δίνεται το πλέον απροσδόκητο αποτέλεσμα. Σε όλα τα παραπάνω, αν προσθέσει κανείς και τις παντοειδείς σχέσεις αυτών των εικόνων με μαγικές ή μεταφυσικές ιδιότητες τότε αντιλαμβανόμαστε πολλά από τα μυστικά, που χαρακτηρίζουν την υψηλή τέχνη και τις αξεπέραστες και μοναδικές δημιουργίες των προικισμένων καλλιτεχνών.

Η καλλιτέχνης Μαρία Κομποτσιάρη εμπνέεται από τα μικρά αντικείμενα τέχνης, από τους αρχαίους σφραγιδόλιθους που η αρχαιολογική σκαπάνη συνεχώς φέρνει φως και εμπλουτίζουν τα μουσεία μας. Ο πολυδιάστατος χαρακτήρας των σφραγιδόλιθων είναι γνωστός. Είναι χρηστικά, αλλά και διακοσμητικά μικροαντικείμενα από ημιπολύτιμα κατά κανόνα υλικά, φέρουν έγγλυφες συνήθως παραστάσεις και συναντώνται σε διάφορα σχήματα. Η θεματολογία τους ποικίλει, όπως και η επιλογή των χρωμάτων, και ανάλογα με την εποχή συμβολίζουν εικόνες του φανταστικού και του υπαρκτού κόσμου. Στην πραγματικότητα πρόκειται για μικρογλυπτά, που αναλογικά εκπροσωπούν φάσεις της εξέλιξης της τέχνης κατά την αρχαιότητα και γι' αυτό οι αρχαιολόγοι ορισμένα από αυτά ενέταξαν στην υψηλή τέχνη με παγκόσμια αξία και σημασία.

Είναι εξαιρετικά ενδιαφέρον ζήτημα από εικαστική άποψη να παρακολουθεί κανείς το πώς η Κομπατσιάρη μεταπλάθει τα αρχαία αυτά έργα σε σύγχρονα αριστουργήματα τέχνης. Το αρχαίο θέμα υπομνηματίζεται υπαινικτικά κυρίως ως αρχέγονη πηγή, που εντοπίζεται εν μέρει στο σχήμα ή στην παράσταση, ανάλογα με την έμπνευση της ζωγράφου. Η εξέλιξη είναι εντυπωσιακή. Υπάρχουν έργα της που μοιάζουν γλυπτά στο χώρο χάρη στην «πλαστικοποιημένη» επιφάνεια με τα ενιαία χρώματα, τα αυστηρά σχήματα, τα καθαρά περιγράμματα και με την ψευδαίσθηση εναλλαγής του κενού και του πλήρους. Η τεχνική της είναι μοναδική (προσωπική) και δείχνει ότι απαιτήθηκε πολύς χρόνος και χειρωνακτική δεινότητα. Υπάρχουν ακόμα έργα της που συνδυάζουν την εικόνα με το λόγο, τη διακόσμηση με τα μοτίβα, το συγκεκριμένο με το αφηρημένο, δοσμένα αποκλειστικά μέσα από την εικαστική λειτουργία της τέχνης, ικανής ωστόσο να προσδώσει σ' αυτά μία άλλη αίσθηση, δημιουργώντας εικόνες με εκφραστική πληρότητα.

Ξαφνικά, ο μικρόκοσμος της αρχαίας σφραγιδογλυφίας από διακοσμητικός, χρηστικός ή αποτρεπτικός και απίστευτα συμβολικός μετατρέπεται σε μία μοντέρνα εκφορά της σύγχρονης πραγματικότητας μέσα από μία ζωγραφική, που διακρίνεται για τις αρετές της. Υπάρχει φαντασία στην πραγμάτευση, εξαιρετική αίσθηση του χώρου και των χρωματικών συνδυασμών, άρτιος σχεδιασμός των σχημάτων και των μορφών, όλα υπακούοντας σε μία δυναμική δομή και παρουσιάζοντας μία συγγένεια προς την αφηρημένη τέχνη. Οι πίνακές της διακρίνονται για την εξισορροπημένη συμμετρία και την ακρίβεια των γεωμετρικών σχημάτων, έτσι που ο δικός τους κόσμος να αποπνέει τη δική του «μαγεία» και να φέρει τη σύγχρονη αντίληψη στα παλαιά σύμβολα. Αυτή η σειρά των έργων της Κομπατσιάρη είναι από τις πιο ολοκληρωμένες καθώς χρησιμοποιεί αποκαλυπτικά χρώματα σε μία δημιουργική συνομιλία με τα γεωμετρικά σχήματα και μία πρωτότυπη προοπτική που βασίζεται στην ψευδαίσθηση στο συνδυασμό δηλαδή του αρχαίου θέματος με τη δραματική ατμόσφαιρα των χρωματικά πεδίων. Σε κάθε περίπτωση η Μαρία εκφράζεται στους πίνακές της με το λεξιλόγιο των οπαδών της μετα-ζωγραφικής αφαίρεσης, υιοθετώντας τα έντονα και καθαρά χρώματα με μεγαλεπήβολα, όντως, αποτελέσματα.

ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

Καθ. Ιστορίας της Τέχνης Α.Π.Θ.